

Mottagare
Tekniska nämnden

Nordkalks planerade utvidgning av täktverksamhet i Klinthagen

Förslag till beslut

Tekniska nämnden svarar, i nedanstående skrivelse på Nordkalk AB:s handlingar gällande planerade utvidgning av täktverksamhet i Klinthagen.

Sammanfattning

Teknikförvaltningen ser positivt på Nordkalk AB:s bedömning att avledande av täktvatten till Region Gotland skulle vara viktigt för resurshållningen med vattnet.

Det är en mycket viktig aspekt att huvudmannen får tillgång till den framtida föreslagna vattenresursen. Om möjligt utnyttjar VA-huvudmannen gärna även den vattenresurs som uppkommer genom det täktvatten från Pall 2-sjön som Nordkalk avleder, i enlighet med den avsiktsförklaring som Regionen och Nordkalk har träffat.

Ärendebeskrivning

Tekniska nämnden är huvudman för den allmänna dricksvattenförsörjningen och därmed ansvarig för att säkra det allmännas intresse när det gäller grundvattenuttag för dricksvattenproduktion. Nämnden lämnar synpunkter i täktansökningar enbart såsom sakägare för VA-huvudmannens intressen och inte i andra sakintressefrågor såsom buller, naturvärden eller kulturhistoriska värdefrågor.

Mark- och miljödomstolen efterfrågar nu Region Gotlands synpunkter på ansökan om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken till befintlig och utökad täktverksamhet inom fastigheten Lärbro Stora Vikers 1:94 i. Sista dag för Regionen att lämna synpunkter på underlaget är den 13 december 2023. Detta efter att ha fått nästan fyra veckors förlängning från den 17 november att lämna sina synpunkter.

Bolagets ansökan omfattar förutom tillstånd till befintlig och utökad täktverksamhet också bortledning av inläckande grundvatten inom Klinthagentäkten, avledande av täktvatten till Regionens VA-system och uppförande av luckutskov och de övriga åtgärder som behövs för att reglera avledningen av vatten från Pall 2-sjön till Polenhålet för det fall att täktvatten kommer att avledas från Pall 2-sjön till Regionen.

Nytt tillstånd söks eftersom befintligt tillstånd enbart beräknas räcka till 2025.

Den utökning som bolaget söker avser fem delområden. För tre delområden söks tillstånd för en brytning ned till ett slutligt djup om +1 m. För dessa 3-delområden har brytning idag skett till +23, +29 m samt +10 m. Ett av områdena är delvis återställt. I de två i huvudsak nya delområdena ska inte brytning ske så djupt (+10 m respektive +21 m). Bolaget har i hög utsträckning valt att bryta djupare inom redan utbrutna områden för att undvika att ta tidigare obruten mark i anspråk.

Under driftperioder behöver bolaget förhindra att det bildas stora vattensamlingar i tåkten genom att pumpa bort vatten via ett ringledsdikessystem som mynnar ut i den s.k. Pall 2-sjön och den s.k. Polenhålet i tåktens södra. Enligt föreslaget villkor från bolaget så kommer flödet aldrig överstiga 200 l/s, vilket motsvarar ca 17 000 m³/dygn. I takt med att de nya delområdena tas i anspråk kommer avledning av grundvatten även att ske från dessa områden. Inom de redan utbrutna områdena, där brytning kommer att ske till djupare nivåer, kommer en större mängd grundvatten att behöva avledas. Sammanantaget beräknas den totala avledningen öka från drygt 900 000 m³ till ca 1 100 000 m³ med planerad utvidgning.

Befintligt tillstånd medger att 300 000 m³/år av ovanstående mängd vatten får avledas från Pall 2-sjön för att Regionen ska få använda det för dricksvattenändamål samt att pumpar, luckutskov och andra för den verksamheten nödvändiga anläggningar får uppföras. Ett eventuellt avledande av tåktvatten till Regions VA-nät kommer att minska mängden vatten som avleds till Klinthagenbäcken.

Denna tillståndsansökan omfattar alltså fortsatt de åtgärder och installationer som krävs för att kunna avleda delar av tåktvattnet från Pall 2-sjön till regionens VA-nät, såsom pumpar och ledningar samt underhåll av anläggningen som omfattas av det befintliga tillståndet. Ansökan omfattar däremot inte regionens hantering av det avledda tåktvattnet. Bolagets syfte i egenskap av verksamhetsutövare är inte heller att avleda vattnet för dricksvattenändamål. Bolaget vill därför understryka att denna tillståndsansökan inte avser avledande av vatten för vattenförsörjning och att det alltså inte är fråga om en vattentåkt i enlighet med 11 kap. 5 § miljöbalken. Inte heller ska den anläggning som uppförs för att avleda vattnet anses utgöra en allmän VA-anläggning i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänsters mening. För det fallet att avledningen av ytvatten till Region Gotland inte skulle genomföras kommer dagens vattenhantering, dvs. avledning av vattnet till Klinthagenbäcken, att fortsätta oförändrat.

Vid beskrivning av påverkan på miljö kvalitetsnormen för ytvatten i Klintehamnsviken anger bolaget att viss minskning sker av kvävebelastning om avledning till Region Gotlands VA-nät påbörjas.

Bolaget anger i avsnitt om miljö kvalitetsnormer för grundvatten Norra Gotland – Kappelshamn, att saltvatteninträngning från Östersjön inte riskerar att ske för ansökt brytning. De salthalter som uppmätts inom tåktområdet bedöms uteslutande utgöras av inneslutet reliket grundvatten. Bolaget bedömer att inblandningen av reliket saltvatten i Pall 2-sjön och Polenhålet sannolikt kommer att vara oförändrad.

Bolaget beskriver vidare att verksamhetens påverkan på Klinthagenbäckens vattenkemi sker främst genom utsläpp av kväve, sulfat och klorid. Vad gäller risken för spill av diesel och olja har bolaget väl utvecklade rutiner. Regelbunden utbildning av all täktpersonal genomförs och en beredskapsrutin och handlingsplan vid större spill finns inövad och personalen är väl införstådd med kraven rörande miljöfarliga ämnen enligt nuvarande täkttillstånd.

I det fall Regionen fullföljer det planerade uttaget av vatten för dricksvattenproduktion iordningsställer bolaget en tät lucka vid lämplig vägtrumma som vid behov tillfälligt kan stänga av ringleden vid ett större akut tillbud med spill från maskiner. Luckan ska garantera att uppströms vattenrecipient vid stängning helt är avskuren från Vattenmagasinet Pall 2-sjön. Bolaget anger att de kommer att säkerställa restriktiva och väl fungerande diesel- och oljespillsrutiner.

Vid beskrivning av efterbehandling av Klinthagentäkten beräknar bolaget att det kommer att ta 55-90 år innan vattennivån i täkten når den naturliga bräddningspunkten till Klinthagenbäcken, om ett årligt uttag av täktvatten sker till Regionen.

Slutligen så anger bolaget att Regionen kan överta vattenverksamhet med avledning av ytvatten efter att täktverksamheten har upphört.

Bedömning

Regionen/TN är positiv till att använda ytvatten som avleds från Pall 2-sjön för dricksvattenproduktion. Det är mycket viktigt att möjlighet till avledning är långsiktig. Regionen/TN har noterat att avledning kommer att kunna vara oförändrad under planerad tillståndstid (minst 20 år) samt ca 55-90 år under efterbehandlingstiden.

Utgångspunkten är avledning från Pall 2-sjön om 300 000 m³/år som redan anges i befintligt tillstånd. Regionen har även undertecknat en avsiktsförklaring med bolaget. Vattenmängden motsvarar ungefär årsförbrukningen för 5 500 personer.

Den nuvarande förbrukningen av vatten för vattendistributionen på nordvästra Gotland med Lärbro som distributionspunkt är 55 000 m³/år. Det bedömda framtida uttaget utgör en god marginal för de behov som Regionen ser framöver. Den vattenmängden utgör även reservvatten för nordöstra Gotland ifall de kommunala grundvattentäkterna i Lärbro och Slite inte kan användas.

Bolaget har efter utförda undersökningar bl a bedömt att salthalt och kvävehalt i Pall 2-sjön, dit merparten av vattnet planeras pumpas även fortsättningsvis, inte kommer att förändras märkbart med ansökt verksamhet. Särskilda försiktighetsåtgärder föreslås också för att förhindra att förroreningar når pallsjön i händelse av olyckor.

En förutsättning för att Regionen ska kunna tillverka dricksvatten av avlett täktvatten är att det inte innehåller en eller flera ämnen som kräver särskild rening och därmed ger ökade kostnader. Rening av ytvatten är redan dyrare än rening av grundvatten eftersom det krävs flera reningssteg och därmed en

dyrare investering och högre driftkostnad. Det är viktigt att ställa kvalitetskrav på täktvattnet.

Eftersom det i bolagets befintliga tillstånd finns möjlighet att avleda täktvatten till dricksvattenproduktion påbörjade regionen hösten 2022 en undersökning av vattenkvalitén i Pall-2 sjön. Resultat från undersökningen kommer att vara underlag för projektering av de reningssteg som krävs för att kunna uppnå en godkänd dricksvattenkvalité. Rapport från vattenundersökningen beräknas vara klar hösten 2024.

Användande av täktvatten för dricksvattenproduktion stöttar följande punkter i VA-strategi 2023 (antagen i RF 2017-12-18):

- Strategi 2, punkt 8: Den allmänna försörjningen av dricksvatten ska baseras på sötvatten.
- Strategi 4, punkt 19: Vatten ska i största möjliga mån behållas på ön och inte avledas till havet.

Barn- och genusperspektiv

Behov av dricksvatten är likvärdigt för alla boende och besökare på Gotland

Landsbygdsperspektiv

Föreslagen användning av täktvatten har ingen påverkan på lantbruk

Ekonomisk konsekvensanalys

Ekonomisk konsekvensanalys för produktion av täktvatten kan inte göras förrän undersökning av vattenkvalité samt projektering av reningssteg är klar.

Beslutsunderlag

Nordkalk – 51 remisshandlingar som återfinns i ärende TN 2023/3378, Nordkalks planerade utvidgning av täktverksamhet i Klinthagen.

Justerat utkast på Region Gotlands yttrande via Advokatfirman Åberg.

TKF Tjänsteskrivelse 2023-11-13

Teknikförvaltningen

Patric Ramberg
Teknisk direktör

Skickas till

Regionstyrelsen